

ПОСТАНОВА № 15
Пленуму Верховного Суду України

від 3 липня 2015 року

**Про звернення до Конституційного Суду України
з конституційним поданням щодо відповідності (конституційності)
положень підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164
Податкового кодексу України положенням статей 8, 21,
частини третьої статті 22, статей 46, 126 Конституції України**

Обговоривши внесений головою Верховного Суду України Романюком Я.М. проект конституційного подання щодо відповідності (конституційності) положень підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 Податкового кодексу України положенням статей 8, 21, частини третьої статті 22, статей 46, 126 Конституції України, керуючись статтею 150 Конституції України, статтями 13, 38–41, 93 Закону України «Про Конституційний Суд України», пунктом 5 частини другої статті 38, пунктом 5 частини другої статті 46 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Пленум Верховного Суду України

п о с т а н о в л я є :

1. Звернутися до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності (конституційності) положень підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 Податкового кодексу України положенням статей 8, 21, частини третьої статті 22, статей 46, 126 Конституції України.

2. Для участі у конституційному провадженні за цим конституційним поданням уповноважити Прокопенка Олександра Борисовича – суддю Верховного Суду України та заступника начальника правового управління – начальника відділу нормативно-правової роботи правового управління Верховного Суду України Берестову І.Е.

**Голова
Верховного Суду України**

Я.М. Романюк

**Секретар Пленуму
Верховного Суду України**

Ю.Л. Сенін

ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ

01043, м. Київ, вул. Пилипа Орлика, 8

Конституційний Суд України

**КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ
щодо відповідності (конституційності)
положень підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164
Податкового кодексу України положенням статей 8, 21,
частини третьої статті 22, статей 46, 126 Конституції України**

28 грудня 2014 року Верховна Рада України прийняла Закон України № 71-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» («Голос України», 31.12.2014, № 254) (далі – Закон № 71-VIII), який набрав чинності з 1 січня 2015 року.

Положеннями абзаців тринадцятого та чотирнадцятого пункту 32 розділу I Закону № 71-VIII, зокрема, внесено зміни до підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 Податкового кодексу України (далі – ПК України), згідно з якими до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку включаються суми пенсій (включаючи суму їх індексації, нараховану відповідно до закону) або щомісячного довічного грошового утримання, отримуваних платником податку з Пенсійного фонду України чи бюджету згідно із законом, якщо їх розмір перевищує три розміри мінімальної заробітної плати (у розрахунку на місяць), встановленої на 1 січня звітного податкового року, – у частині такого перевищення, а також пенсій з іноземних джерел, якщо відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, такі пенсії підлягають оподаткуванню чи не оподатковуються в країні їх виплати.

До Верховного Суду України надійшло 5 ухвал Солом'янського районного суду міста Києва стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності положень підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 ПК України в редакції Закону № 71-VIII положенням статті 21 та частини третьої статті 22 Конституції України.

Зазначені ухвали постановлено на підставі частини п'ятої статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України у справах за позовами осіб, які отримують пенсію за вислугу років згідно із Законом України від 9 квітня 1992 року № 2262-XII «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб» та Законом України від 16 грудня 1993 року № 3723-XII «Про державну службу». Ці особи порушують питання про неконституційність підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 ПК України в редакції Закону № 71-VIII.

До того ж ці ухвали містять посилання на остаточне рішення Європейського суду з прав людини від 7 жовтня 2010 року в справі «Богатова проти України», яким визнано порушення пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, відповідно до якого кожен має право на справедливий та публічний розгляд його справи впродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Дослідивши конкретні обставини цієї справи, Європейський суд з прав людини дійшов висновку, що національні суди не вчинили жодної спроби розглянути позов заявниці з точки зору конституційності законодавства, що було застосовано при нарахуванні їй пенсії, попри те що заявниця в кожній судовій інстанції наголошувала на цьому питанні. Європейський суд з прав людини зазначив, що національні суди, маючи за національним законодавством, у разі наявності спору щодо конституційності норми закону, яка застосовується судом, повноваження ініціювати відкриття конституційного провадження, цілком ігноруючи вказаний аргумент заявниці – без надання в рішеннях обґрунтування для його відхилення, хоча він був специфічним, доречним та важливим, не виконали своїх зобов'язань за пунктом 1 статті 6 Конвенції.

З метою забезпечення конституційного порядку у сфері функціонування судової влади в Україні, необхідності дотримання принципів верховенства права, поваги до прав й основних свобод людини, ураховуючи ухвали зазначеного вище адміністративного суду, а також обговоривши положення підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 ПК України в редакції Закону № 71-VIII, Пленум Верховного Суду України вважає, що ці положення ПК України в редакції Закону № 71-VIII не відповідають нормам Конституції України, що обґрунтовується нижченаведеним.

Невідповідність підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 ПК України в редакції Закону № 71-VIII статтям 8, 21, частині третій статті 22, статтям 46, 126 Конституції України.

Згідно зі статтею 8 Основного Закону України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України та повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Важливим засобом захисту прав і свобод людини є гарантії, визначені в чинному законодавстві, зокрема, положення щодо недопущення звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів (частина третя статті 22 Основного Закону України).

Із цього приводу Конституційний Суд України у своєму рішенні від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007 у справі про соціальні гарантії громадян висловив свою правову позицію про те, що «утверджуючи і забезпечуючи права і свободи громадян, держава окремими законами України встановила певні соціальні пільги, компенсації і гарантії, що є складовою конституційного права на соціальний захист і юридичними засобами здійснення цього права, а тому відповідно до частини другої статті 6, частини другої статті 19, частини першої статті 68 Конституції України вони є загальнообов'язковими, однаковою мірою мають додержуватися органами державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовими особами.

Невиконання державою своїх соціальних зобов'язань щодо окремих осіб ставить громадян у нерівні умови, підриває принцип довіри особи до держави, що закономірно призводить до порушення принципів соціальної, правової держави» (абзац перший пункту 3.2. мотивувальної частини цього рішення).

Очевидно, що законодавчо визначене право громадян України на пенсійне забезпечення, яке, безумовно, включає в себе вікові рамки виходу на пенсію, мінімальні строки трудового, страхового стажу, необхідні для призначення та отримання пенсії у розмірі, встановленому законом, – є органічною складовою конституційного права громадян на соціальний захист, визначеного статтею 46 Конституції України.

Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Такий висновок є абсолютно коректним у контексті правової позиції Конституційного Суду України, який у своєму рішенні від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005 у справі про рівень пенсії і щомісячного довічного грошового утримання прямо зазначає, що: «Право на пенсійне забезпечення є складовою конституційного права на соціальний захист. Згідно зі статтею 46 Конституції України це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення.

Зміст та обсяг права громадян на пенсійне забезпечення полягає в їх матеріальному забезпеченні шляхом надання трудових і соціальних пенсій, тобто щомісячних пенсійних виплат відповідного розміру, в разі досягнення особою передбаченого законом віку чи визнання її інвалідом або отримання членами її сім'ї цих виплат у визначених законом випадках.

Встановивши в законі правові підстави призначення пенсій, їх розміри, порядок обчислення і виплати, законодавець може визначати як загальні умови їх призначення, так і особливості набуття права на пенсію, включаючи для окремих категорій громадян пільгові умови призначення пенсії залежно від ряду об'єктивно значущих обставин, що характеризують трудову діяльність (особливості умов праці, професія, виконувані функції, кваліфікаційні вимоги, обмеження, ступінь відповідальності тощо). Законодавець повинен робити це з дотриманням вимог Конституції України, в тому числі принципів рівності та справедливості» (абзаци перший – третій пункту 5 мотивувальної частини зазначеного рішення).

«Зміст прав і свобод людини – це умови й засоби, які визначають матеріальні та духовні можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування й розвитку. Обсяг прав людини – це кількісні показники відповідних можливостей, які характеризують його множинність, величину, інтенсивність і ступінь прояву та виражені у певних одиницях виміру.

Звуження змісту прав і свобод означає зменшення ознак, змістовних характеристик можливостей людини, які відображаються відповідними правами та свободами, тобто якісних характеристик права. Звуження обсягу прав і свобод – це зменшення кола суб'єктів, розміру території, часу, розміру або кількості благ, чи будь-яких інших кількісно вимірюваних показників використання прав і свобод, тобто їх кількісної характеристики» (абзаци п'ятий, шостий пункту 4 мотивувальної частини цього рішення).

У своєму рішенні від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008 у справі щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України Конституційний Суд України зазначив: «7.1. Однією з конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина є недопущення їх скасування (частина друга статті 22 Конституції України) чи звуження їх змісту та обсягу при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів (частина третя статті 22 Конституції України). ... Тлумачення словосполучення «звуження змісту та обсягу прав і свобод людини і громадянина», що міститься в частині третій статті 22 Конституції України, Конституційний Суд України дав у рішенні від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005 (справа про постійне користування земельними ділянками), згідно з яким «конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані (частина друга), при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження

змісту та обсягу існуючих прав і свобод (частина третя). ... Звуження змісту та обсягу прав і свобод є їх обмеженням. У традиційному розумінні діяльності визначальними поняття змісту прав людини є умови і засоби, які становлять можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування та розвитку. Обсяг прав людини – це їх сутнісна властивість, виражена кількісними показниками можливостей людини, які відображені відповідними правами, що не є однорідними і загальними». При цьому Конституційний Суд України зазначив, що «загальновизнаним є правило, згідно з яким сутність змісту основного права в жодному разі не може бути порушена» (абзац четвертий підпункту 5.2 пункту 5 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008).

Усупереч зазначеному вище 1 липня 2014 року набрав чинності пункт 4 розділу I Закону України від 27 березня 2014 року № 1166-VII «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні», відповідно до якого пункт 164.2 статті 164 ПК України було доповнено новим підпунктом 164.2.19, *відповідно до якого до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку включаються суми пенсій (включаючи суму їх індексації, нараховану відповідно до закону) або щомісячного довічного грошового утримання, отримуваних платником податку з Пенсійного фонду України чи бюджету згідно із законом, якщо їх розмір перевищує десять тисяч гривень на місяць, – у частині такого перевищення, а також пенсій з іноземних джерел, якщо відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, такі пенсії підлягають оподаткуванню чи не оподатковуються в країні їх виплати.*

На підставі положення абзаців тринадцятого та чотирнадцятого пункту 32 розділу I Закону № 71-VIII було внесено зміни до підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 ПК України, *згідно з якими розмір пенсій або щомісячного довічного грошового утримання, що підлягають оподаткуванню, зменшено до трьох розмірів мінімальної заробітної плати (у розрахунку на місяць), встановленої на 1 січня звітного податкового року.*

Внесення таких змін до ПК України суперечить принципу верховенства права, закріпленому в статті 8 Конституції України, елементом якого є

принцип правової визначеності, а відповідно його складовою – принцип точності, ясності, недвозначності та передбачуваності правової норми, оскільки відповідно до підпункту 1.1. статті 1 ПК України сферою його дії є відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів. Положеннями ПК України визначаються: вичерпний перелік податків і зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків і зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження й обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

Спрямованість конституційного права на соціальний захист передбачає встановлення єдності умов та норм пенсійного забезпечення зазначеної категорії громадян України, передбачає, окрім всього, вичерпний перелік нормативно-правових актів, які складають законодавство про пенсійне забезпечення.

Так, питання пенсійного забезпечення регулюються виключно законодавством про пенсійне забезпечення, що згідно з частинами першою і другою статті 4 Закону України від 9 липня 2003 року № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон № 1058-IV) базується на Конституції України й складається з Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, цього Закону, Закону України від 9 липня 2003 року № 1057-IV «Про недержавне пенсійне забезпечення», законів, якими встановлюються умови пенсійного забезпечення, відмінні від загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та недержавного пенсійного забезпечення, міжнародних договорів з пенсійного забезпечення, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (далі – закони про пенсійне забезпечення), а також інших законів та нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до законів про пенсійне забезпечення, що регулюють відносини у сфері пенсійного забезпечення в Україні.

Якщо міжнародним договором України, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж ті, що передбачені законодавством України про пенсійне забезпечення, то застосовуються норми міжнародного договору.

Разом з тим у частині третій статті 4 Закону № 1058-IV закріплено, що виключно законами про пенсійне забезпечення визначаються: види пенсійного забезпечення; умови участі в пенсійній системі чи її рівнях; пенсійний вік для чоловіків та жінок, при досягненні якого особа має право на отримання пенсійних виплат; джерела формування коштів, що спрямовуються на пенсійне забезпечення; умови, норми та порядок пенсійного забезпечення; організація та порядок здійснення управління в системі пенсійного забезпечення.

У преамбулі Закону України № 1058-IV передбачено, що зміна умов і норм загальнообов'язкового державного пенсійного страхування здійснюється виключно шляхом внесення змін до цього Закону.

Детальний аналіз викладених вище норм Закону № 1058-IV дає підстави стверджувати про те, що будь-які нормативно-правові акти, положення яких поширюється на зазначену сферу правовідносин, повинні суворо відповідати наведеним вище законам і не суперечити їм.

У свою чергу однією з основних догм пенсійного забезпечення громадян України є правило, згідно з яким пенсії не оподатковуються.

Так, у частині четвертій статті 8 Закону України від 5 листопада 1991 року № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення» закріплено положення, відповідно до якого пенсії не підлягають оподаткуванню.

У абзаці двадцять другому статті 1 Закону № 1058-IV поняття «пенсія» визначається як щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом.

На сьогодні пенсійне страхування реалізується завдяки чіткій системі, яка згідно із положеннями частини першої статті 2 Закону № 1058-IV складається з трьох рівнів. Перший рівень – це солідарна система загальнообов'язкового пенсійного страхування, яка базується на засадах солідарності й субсидування та здійснення виплати пенсій (пенсій за віком; пенсій по інвалідності внаслідок загального захворювання (у тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства); пенсій у зв'язку з втратою годувальника) і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду на умовах та в порядку, передбачених законом.

Другий рівень – це накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яка базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах і в порядку, передбачених законом.

Третій рівень – це система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їхніх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах і в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення. Головна специфіка зазначених рівнів у тому, що перший та другий рівні становлять систему загальнообов'язкового пенсійного страхування в Україні, а другий та третій – систему накопичувального пенсійного забезпечення, що передбачають диференціацію розміру трудової пенсії (пенсійних виплат) залежно від трудового вкладу особи (пенсійного внеску).

Рівність усіх перед законом, що видно із статті 21 Конституції України, впливає на регулювання всіх суспільних відносин. Дотримання цього принципу означає, з-поміж іншого, й безпідставну заборону без розумного виправдання запроваджувати різницю у правах осіб, які належать до однієї й тієї ж категорії (заборону відмінного поводження з особами, які знаходяться в однакових чи споріднених ситуаціях).

Однак реалізація положення підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 ПК України в редакції Закону № 71-VIII створює умови, за яких громадяни, розмір пенсій яких перевищує три мінімальні заробітні плати, повинні сплачувати податок, а громадяни, у яких розмір пенсії менший, звільнені від такого оподаткування.

При цьому зовсім не береться до уваги, що пенсія кожного громадянина нараховується залежно від заробітної плати в минулому, розмір якої залежав від низки чинників: складності, умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці тощо. Наразі склалася ситуація, за якої норми ПК України щодо оподаткування пенсій поширюються на військовослужбовців, суддів, працівників прокуратури, державних службовців, шахтарів, хіміків, металургів та інших працівників, ставлячи їх в нерівні умови з тими працівниками, які пропрацювали на більш легких роботах або взагалі не працювали та отримують мінімальну пенсію.

Ураховуючи наведене, є очевидним звуження підпунктом 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 ПК України в редакції Закону № 71-VIII права певних категорій громадян на соціальний захист та порушення рівності прав пенсіонерів.

Аналогічна ситуація стосується оподаткування щомісячного довічного грошового утримання суддів, оскільки положення підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 ПК України в редакції Закону № 71-VIII поширюються й на суддів.

Із цього приводу слід зазначити, що відповідно до положень статей 126 та 129 Основного Закону України судді при здійсненні правосуддя незалежні й підкоряються лише закону, а вплив на них у будь-який спосіб забороняється. Незалежність і недоторканність суддів гарантуються Конституцією та законами України. Згідно з пунктом 8 частини четвертої статті 48 Закону України від 7 липня 2010 року № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон № 2453-VI) незалежність судді забезпечується його належним матеріальним та соціальним забезпеченням.

Тобто особливий порядок обчислення суддівської винагороди, пенсійного забезпечення суддів, умов матеріального, побутового забезпечення та соціального захисту працівників судової системи повинен бути врегульований саме на законодавчому рівні, що є одним із ключових елементів практичної реалізації принципу незалежності судової влади як головної умови здійснення неупередженого правосуддя, ефективного й безстороннього судового розгляду, утвердження та забезпечення прав і свобод людини та громадянина, що у свою чергу визначено головним конституційним обов'язком держави (стаття 3 Конституції України).

Про те, що довічне грошове утримання суддів належить саме до гарантій їх незалежності, які не можуть бути звужені чи скасовані під час прийняття нових законів і внесення змін до чинних, Конституційний Суд України неодноразово вказував у своїх рішеннях.

Так, у пункті 7 свого рішення від 11 жовтня 2005 року № 8-рп Конституційний Суд України зазначив: «Конституційний статус судді передбачає надання йому в майбутньому статусу судді у відставці, що також є гарантією належного здійснення правосуддя, дає підстави ставити до суддів високі вимоги і зберігати довіру до їх компетентності та неупередженості... надання судді за рахунок держави матеріального і соціального захисту

(заробітна плата, пенсія, щомісячне довічне грошове утримання тощо), що відповідає його високому статусу, є гарантією забезпечення незалежності...

Право судді, який перебуває у відставці, на пенсійне та щомісячне довічне грошове утримання є гарантією незалежності працюючих суддів. Щомісячне довічне грошове утримання – це особлива форма соціального забезпечення суддів, зміст якої полягає у гарантованій державою щомісячній звільненій від сплати податків грошовій виплаті, що слугує забезпеченню їх належного матеріального утримання, в тому числі після звільнення від виконання обов'язків судді...

Щомісячне довічне грошове утримання судді у встановленому розмірі спрямоване на забезпечення гідного його статусу життєвого рівня, оскільки суддя обмежений у праві заробляти додаткові матеріальні блага. Особливість щомісячного довічного грошового утримання полягає у правовому регулюванні, а також у джерелах його фінансування, які визначені Конституцією України та цим Законом».

У пункті 8 мотивувальної частини вказаного рішення Конституційний Суд України сформулював правову позицію про те, що «будь-яке зниження рівня гарантій незалежності суддів суперечить конституційній вимозі неухильного забезпечення належного правосуддя і права громадян на захист прав і свобод незалежним судом».

Викладене відповідає також положенням Європейської хартії про закон «Про статус суддів» від 10 липня 1998 року, відповідно до яких: 1) рівень винагороди суддям за виконання ними своїх професійних обов'язків має бути таким, щоб захистити їх від тиску, що може спричинити вплив на їхні рішення або взагалі поведінку суддів і таким чином вплинути на їхню незалежність і неупередженість (пункт 6.1); 2) статус забезпечує судді, який досяг передбаченого законом віку для виходу у відставку із посади судді і який здійснював повноваження судді протягом певного строку, право на отримання виплат, рівень яких має бути якомога ближчим до рівня його останньої заробітної плати на посаді судді (пункт 6.4).

Як зазначено в Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17 листопада 2010 року № (2010) 12, «основні норми системи оплати праці професійних суддів мають бути визначені законом. Оплата праці суддів повинна відповідати їх професії та виконуваним обов'язкам, а також бути

достатньою, щоб захистити їх від дії стимулів, через які можна впливати на їхні рішення. Мають існувати гарантії збереження належної оплати праці на випадок хвороби, відпустки по догляду за дитиною, а також гарантії виплат у зв'язку з виходом на пенсію, які мають відповідати попередньому рівню оплати їх праці» (пункти 53, 54).

Ураховуючи наведене, є очевидним звуження підпунктом 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 ПК України в редакції Закону № 71-VIII права певних категорій громадян на соціальний захист та порушення гарантій незалежності суддів.

Крім того, згідно із частиною дев'ятою статті 8 Закону України від 8 липня 2010 року № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон № 2464-VI) для платників, які працюють на посадах, робота на яких зараховується до стажу, що дає право на одержання пенсії відповідно до Закону України «Про державну службу», встановлюється єдиний внесок у розмірі 6,1 відсотка суми нарахованої заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, що визначаються відповідно до Закону України «Про оплату праці».

Згідно із частиною першою статті 141 Закону № 2453-VI судді, який вийшов у відставку, при досягненні пенсійного віку виплачується пенсія на умовах, передбачених статтею 37 Закону України «Про державну службу», або за його вибором щомісячне довічне грошове утримання.

Отже, єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування судді також сплачують у розмірі 6,1 відсотка суми нарахованої заробітної плати.

Водночас для інших працівників розмір єдиного внеску складає 3,6 відсотка від заробітної плати (частина сьома статті 8 Закону № 2464-VI).

Таким чином, працівники, які працюють на посадах, перелічених у частині дев'ятій статті 8 Закону № 2464-VI, сплачували більший внесок із заробітної плати, у тому числі для майбутнього одержання більш високого розміру пенсій порівняно з іншими працівниками. Незважаючи на те, що єдиний соціальний внесок не входить до системи оподаткування, підпунктом 164.2.19 ПК України створюється ситуація, коли вже з отримуваної пенсії знову сплачується податок, чим звужується зміст та обсяг існуючих прав і

свобод громадян – право на неоподатковуваність пенсії/щомісячного довічного грошового утримання, наслідком чого також є порушення принципу правової визначеності та принципу рівності всіх громадян (статті 8, 21 Конституції України).

На підставі викладеного, керуючись статтями 150 та 152 Конституції України, статтями 13, 39, 40 і 70 Закону України «Про Конституційний Суд України»,

ПРОСИМО:

1. Відкрити провадження за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 Податкового кодексу України.

2. Перевірити на предмет відповідності вимогам статей 8, 21, частини третьої статті 22, статей 46, 126 Конституції України положення підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 Податкового кодексу України та визнати ці положення такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними).

3. На підставі частини третьої статті 70 Закону України «Про Конституційний Суд України» визначити в рішенні Конституційного Суду України висновок про порядок і строки виконання рішення, зокрема передбачити, що застосуванню підлягають положення пункту 164.2 статті 164 Податкового кодексу України в редакції, що діяла до 1 липня 2014 року – до набрання чинності пунктом 4 розділу I Закону України від 27 березня 2014 року № 1166-VII «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» («Голос України», 2014, 03, 31.03.2014 № 60–61).

4. Визнати провадження за цим конституційним поданням невідкладним і розглянути його в межах місячного строку, визначеного в частині другій статті 57 Закону України «Про Конституційний Суд України».

У конституційному провадженні за цим поданням уповноважується Прокопенко Олександр Борисович – суддя Верховного Суду України, а

також Берестова Ірина Єрїївна, заступник начальника правового управління – начальник відділу нормативно-правової роботи Верховного Суду України (044 288 97 33).

Додатки:

1. Копія постанови Пленуму Верховного Суду України від 3 липня 2015 року № 15 «Про звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності (конституційності) положень підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 Податкового кодексу України положенням статей 8, 21, частини третьої статті 22, статей 46, 126 Конституції України».

2. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР (витяг).

3. Рішення Конституційного Суду України від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007 у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 29, 36, частини другої статті 56, частини другої статті 62, частини першої статті 66, пунктів 7, 9, 12, 13, 14, 23, 29, 30, 39, 41, 43, 44, 45, 46 статті 71, статей 98, 101, 103, 111 Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» (справа про соціальні гарантії громадян).

4. Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005 у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України та 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців третього, четвертого пункту 13 розділу XV «Прикінцеві положення» Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та офіційного тлумачення положення частини третьої статті 11 Закону України «Про статус суддів» (справа про рівень пенсії і щомісячного довічного грошового утримання).

5. Рішення Конституційного Суду України від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008 у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 65 розділу I, пунктів 61, 62, 63, 66 розділу II, пункту 3 розділу III Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» і 101 народного депутата України щодо відповідності Конституції України

(конституційності) положень статті 67 розділу I, пунктів 1–4, 6–22, 24–100 розділу II Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України).

6. Закон України від 28 грудня 2014 року № 71-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» (витяг).

7. Закон України від 27 березня 2014 року № 1166-VII «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» (витяг).

8. Закон України від 9 липня 2003 року № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (витяг).

9. Закон України від 5 листопада 1991 року № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення» (витяг).

10. Закон України від 8 липня 2010 року № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (витяг).

11. Рішення Європейського суду з прав людини від 7 жовтня 2010 року в справі «Богатова проти України».

12. Європейська хартія про закон «Про статус суддів» від 10 липня 1998 року (витяг).

13. Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17 листопада 2010 року № (2010) 12 (витяг).

14. Копії п'яти ухвал Солом'янського районного суду м. Києва у справах: № 760/4711/15-а(2-а-213/15); № 760/4532/15-а(2-а-208/15); № 760/4917/15-а(2-а-219/15); № 760/7794/15-а(2-а-333/15); № 760/4532/15-а(2-а-208/15).

Конституційне подання й додатки подаються в 3-х примірниках.

**Голова
Верховного Суду України**

Я.М. Романюк